

til Hævdelse af Forfatningen og Gennemførelse af Reformen. Og det er saa meget mere en Selvfølge, som de siden den Tid afholdte Suppleringsvalg jo mere end tydelig nok have vist, at det Spor, i hvilket vi have ført Arbejdet ind, har fundet Tilslutning hos Vælgerne. Jeg skal i saa Henseende fremdrage et af de afholdte Suppleringsvalg, nemlig Valget i Skanderborg. I Skanderborg traadte vore Modstandere frem med den Paastand, at dette Valg skulde være en Folkedom ikke alene over Folketingets Stilling til Valgets Forkastelse, som der blev sagt, men ogsaa over Folketingets Stilling til Arbejder herinde i det hele taget, baade over Arbejdsmaaden og Arbejdet paa Reformen. Den faldne Kandidat fremhævede meget stærkt, at denne Folkedom nu stod for Døren, og at det skulde være en Dom med Bægt. Nu vel, Folkedommen kom, og jeg antager ogsaa, at det blev en Dom med Bægt. At Dommen just ikke fik det Udfald, som vore Modstandere havde ment, den skulde saa, kunde kun glæde os; hvorledes de Herrer optog det, bliver selvfølgelig deres Sag. Men dette Valg tilligemed de øvrige Valg viste tydeligt nok, at det Spor, Folketinget har traadt, er et Spor, som har fundet Tilslutning hos Vælgerfolket. Det er rimeligt, at vi i Aar træde ind i det samme Spor, og at vi føre Arbejdet paa samme Maade. Men det er dog sikkert, at skønt vi med god Vilje tage Arbejdet op i Aar som i Fjor, stifte dog Tidene, og man faar aldrig nogen Sinds det samme igen. Forholdene stifte altid, og Udsigterne for Arbejdet kunne ikke være de samme Aar efter Aar. I den Henseende synes der mig ogsaa at være nogen Forskel i Aar fra i Fjor, og der er da den Forskel, at medens vi i Fjor stod foran Arbejdet uden at have nogen Erfaring om, hvorledes den højtærede Regering vilde stille sig til Arbejdet, staa vi i Aar med en Erfaring bag ved os. Naar vi se hen til den højtærede Regerings Stilling, have vi høstet Erfaringer, siden vi i Fjor traadte sammen her. I Fjor straks efter Valgene i Løbet af Sommeren kom der Udtalelser fra den højtærede Regering om, at den just ikke følte sig bunden til det hidtilværende Flertal, men ogsaa godt kunde forhandle med det ny Flertal, som Valgene havde skabt. Vi stod da i Fjor ved Samlingens Begyndelse med nogen Forventning om, hvorledes den Forhandling, som Regeringen saaledes havde tilfagt, vilde løbe af. Forud for Valgene i 1895 havde vi spurgt den høje Regering om dens Standpunkt i Grundlovsagen. Vi havde da faaet det Svar, at Regeringen stod paa Forliget. Vilde Regeringen nu i

denne Sag indtage en anden Holdning end for Valgene, og vilde Regeringen med Hensyn til Reformen særlig optage en Forhandling med de Krav for Os, som det ny Flertal vilde stille? Det var det, man havde spurgt om i Fjor, da vi traadte sammen. Med Hensyn til Forfatningsagen viste Samlingen, synes mig, at Regeringen stod væsentlig paa det gamle Standpunkt, hvorpaa ogsaa tidligere Regeringer have staaet, idet det Arbejde, der blev gjort i det Udvalg, som var nedsat om Forfatningsagen, egentlig nærmest viste hen til, at Regeringen stillede sig afvisende, og i Sommerens Løb have vi faaet flere Vidnesbyrd derom. Jeg har saaledes af Bladene set, at den højtærede Finansminister har holdt en Programtaleovre i Randers, hvori Ministeren har udtalt sig i den Retning, at med Hensyn til Forfatningsagen var dette Ministerium rede til at træde i det Estrupste Spor. Er det Tilfældet, vide vi meget godt, hvad det er, thi det Estrupste Spor kende vi; det er Grundlovsbrudets Spor og ikke andet. Det vil altsaa sige, at man, naar vi naa den 1ste April eller den 1ste Juni og ikke have nogen Finanslov, fordi Tingene ikke ere blevne enige derom, fra Regeringens Side ikke vil gaa i det gamle Spor — det, der har staaet uimodsiget i en Menneskealder her i Landet — nemlig gribe til en midlertidig Finanslov, men at man vil gaa ind i det Spor, man betraadte i 1885, da man gik ud i Provisoriet. Hvis det er derhen, man fra Regeringens Side ønsker at komme, varsler det ikke godt om, at vi nu gaa ind i en frugtbar Arbejdsperiode for Forfatningen og Reformen, thi det skaber en Usikkerhed, der altid vil være til Skade for det virkelige Arbejde. Man arbejder ikke godt, naar man arbejder med Følelsen af at have et Sværd hængende over Hovedet, og naar Regeringen stiller sig paa den Maade, som den højtærede Finansministers Udtalelser kunne tyde paa, maaske vi uundgaelig komme til at arbejde med Følelsen af at have et saadant Sværd hængende over Hovedet paa os, og dette vil altid være til Skade for et virkelig frugtbart og frugtbringende Reformarbejde. Hvad nu angaar den Erfaring, vi gjorde i sidste Vinter, synes det mig, at man kan sige, at den omhandlede Haandsrækning maaske nok var til Stede, men ikke besad den Kraft, man kunde ønske. Nu ser jeg, at den højtærede Kultusminister i Sommerens Løb har været ovre i Odense for at holde en Tale, og han talte om Skolelovens Skæbne. Ved denne Lejlighed henviste den højtærede Kultusminister til, at Udsigterne for Reformarbejdet ikke vare store paa Grund af Vensfres uens-